

Heide is het meest overgewaardeerde natuurtype in Nederland

— Geert van Duinhoven

Jurgen Hillaert, Veluws bureau voor toerisme

“De heide is een eersteklas verkoopargument om naar de Veluwe te komen”

> Ik ben het absoluut niet eens met die stelling. De heide in Nederland is nog steeds een icoon, een eersteklas verkoopargument om naar de Veluwe te komen. Met name voor de uitjes tussen de zomervakantie en de herfstvakantie in, als de heide paars is, dan is het voor heel veel mensen bijzonder aantrekkelijk om vanwege de heide naar de Veluwe te komen. In die zin denk ik dat de heide zelfs wordt ondergewaardeerd. De kleur is waarschijnlijk toch het belangrijkste voor mensen. Groen zie je overal, maar een paars landschap zie je nergens. Wat de bloembollen voor N-Holland zijn, is de heide voor de Veluwe. Uiteraard in combinatie met de weidse uitzichten die het landschap heeft. Ook waarderen de mensen de variatie in landschappen die de Veluwe biedt.

De Veluwe is altijd een top-3-bestemmig in Nederland geweest en tegenwoordig komen we zelfs op de tweede plaats, vlak achter de kust. Met name mensen uit de Randstad komen hier om de drukte daar te ontvluchten. De laatste jaren komt daar wel bij dat de heide steeds meer als decor voor allerlei activiteiten een rol gaat spelen. Het gaat dan niet meer per se om de heide zelf, maar om de activiteiten die je hier op de Veluwe kunt doen zoals klimmen of steppen of wat dan ook. Dit komt in de folders en in de campagnes dus wel iets meer op de voorgrond te staan, maar je zult altijd op de achtergrond de paarse heide blijven zien!<

André ten Hoedt, beheerteam-medewerker Veluwezoom, Natuurmonumenten

“Uiteindelijk is een diverser landschap aantrekkelijker voor recreanten”

> Heide kan heel waardevol zijn, zowel ecologisch, cultuurhistorisch als recreatief. De manier waarop we echter tientallen jaren met de heide zijn omgegaan, heeft er voor gezorgd dat we een heel eenzijdig beeld hebben gekregen van de heide. Heide is in ons beeld nog veel te veel een grote paarse VVV-vlakte. Maar die paarse heide is natuurlijk maar een kortdurend stadium in de natuurlijke ontwikkeling geweest. Dat stadium hebben we blijkbaar als referentie genomen en bedacht dat heide er zo uit moet zien.

Ik pleit er voor om heide veel meer als een structureel open landschap te zien. Zo beheren wij de heide hier op de Veluwezoom ook. Door variatie in de heide te brengen, krijg je een veel diverser geheel, meer soorten en uiteindelijk is dat landschap ook aantrekkelijker voor recreanten. Deze aanpak betekent wel dat je af moet van het ideaalbeeld van de VVV-heide zonder gras. Ook ‘groene heide’ - geen vergraste heide, maar de nu veel zeldzamere, soortenrijke heide op minder arme bodem - is heel interessant. Begrazing, zeker als je in het geval van runderbegrazing behalve koeien ook stieren hebt, zorgt voor extra variatie in structuur en open plekken. Ik ben van mening dat we vooral af moeten van het idee dat je gras op een heide meteen zou moeten afplaggen. En ook de overgangen van bos naar heide kunnen veel geleidelijker zodat je ook daar ecologische winst kunt behalen. Op die manier kun je eveneens met de cultuurhistorie om gaan. Die kun je zichtbaar maken door gerichte ingrepen, maar dat betekent niet dat het een museum moet worden. Door ecologie, cultuurhistorie en recreatie beter te combineren, zul je uiteindelijk meer en duurzaam draagvlak krijgen voor het behoud van de heide.<

Joost Vogels, Stichting Bargerveen

“Steeds meer beheerders zien in dat heide meer is dan een paarse vlakte”

> De stelling klopt als het gaat om heide als plant. Heidelandschappen als geheel echter vind ik bijzonder ondergewaardeerd. In een heidelandschap komt namelijk veel meer voor dan alleen de paarse struikheide. Heidevelden zijn onderdeel van een cultuurlandschap dat is ontstaan doordat mensen het verschaald hebben, er is rooibouw gepleegd. Buiten deze extreem verarmde gebieden probeerde men uiteraard nog steeds landbouw te bedrijven. In een heidelandschap horen dus ook elementen als bossen, kruidenrijke graslanden en akkertjes thuis. Juist in de overgangen tussen de heidevelden en deze elementen vind je de hoogste diversiteit. Op die overgangen komen juist de typische “heidesoorten” voor.

Steeds meer beheerders zien wel in dat heide meer is dan een paarse vlakte, maar probleem is dat dit nog niet in het beleid is doorgedrongen. Subsidieaanvragen om bijvoorbeeld akkers te herstellen in een heidelandschap, is moeilijk omdat het lastig in een subsidie hokje te plaatsen is. Het vegetatietype “droge heide” zit wel in zo’n hokje, en daarom is geld krijgen om droge heide te beheren is minder moeilijk. Zo is in de laatste decennia veel geld gestoken in het plaggen van droge en natte heide, terwijl toch steeds meer duidelijk wordt dat dit geen effect of zelfs negatieve gevolgen heeft voor flora en fauna.

Tenslotte denk ik dat het voor recreanten ook veel aantrekkelijker is als de heide niet alleen maar paars is. Een afwisselend landschap dat recht doet aan de historische veranderlijkheid is veel leuker, veel spannender en interessanter voor mensen. Bovendien merk ik op de Strabrechtse heide dat vooral oudere mensen de in stand gehouden landschapselementen daar heel herkenbaar vinden. Zo zag het er vroeger in hun omgeving ook uit!<

Rob Chrispijn, stichting de Woudreus

“Toch gaat men door om steeds meer hei te creëren”

> Deels ben ik het met de stelling eens, want heide kan een belangrijk biotoop zijn voor paddenstoelen. De afgelopen jaren heb ik het Doldersummerveld geïnventariseerd in opdracht van het Nationaal Park Drents Friese Wold en vond er veel kenmerkende soorten, waarvan de meeste op de rode lijst staan. Het is een oud heideveld dat jarenlang sterk ontwaterd en vergrast is, maar door allerlei ingrepen weer is hersteld. De huidige diversiteit van de flora en fauna maakt deze heide natuurlijk waardevol. Daar staat tegenover dat ik grote vraagtekens zet bij de projecten waar bos plaats moet maken voor nieuwe heide. Het lukt ons niet eens om bestaande heide in optimale conditie te houden. Een duidelijk bewijs daarvan is de enorme achteruitgang van het korhoen, waarvan de jongen sterven omdat ze niet meer voldoende insecten in de hei kunnen vinden. Ondanks al het geld zijn de pogingen om het korhoen voor ons land te behouden zo goed als mislukt. Toch gaat men door om steeds meer hei te creëren. Daar moet dan een prachtig, zeventig jaar oud sparrenbos voor wijken. Of een karakteristiek kleinschalig landbouwgebied waar paapjes voorkwamen, gaat op de schop voor uitbreiding van het Dwingelderveld. Het is absoluut niet duidelijk wat dit ecologische gezien oplevert. Zeker niet zolang we nog een veel te hoge stikstofdepositie hebben. Of is het enige criterium: als het maar paars is en er voor de toeristen mooi uitziet?<

foto Hans van den Bos, Bosbeeld.nl